

Ситнікова А. О.

магістр 1 року навчання спеціальності «Облік і оподаткування»

Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне

*Науковий керівник: **Осадча О. О.***

д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту

Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ У ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ

Сучасний розвиток ринкових відносин потребує створення такої інформаційної системи, яка була б здатна задовольняти запити всіх зацікавлених користувачів для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, інструментом якої виступає інтегрована звітність. Оскільки звичайна фінансова звітність не завжди може дати реального уявлення про діяльність підприємств, відображаючи лише окремі аспекти, а не цілісну картину, виникла необхідність появи і формування нової звітності, що отримала назву інтегрована.

Зацікавленість у зростанні вартості суб'єкта господарювання, зниженні ризиків при інвестуванні, підвищенні суспільної довіри до діяльності обумовлює необхідність складання інтегрованої звітності та вимагає розробки належного методичного підґрунтя. Враховуючи міжнародний досвід, а також дослідження вітчизняних науковців, необхідно визначити основні принципи та засади відображення результатів діяльності у інтегрованій звітності.

Загальне поняття інтегрованої звітності, якого дотримуються значна кількість науковців у сфері бухгалтерського обліку, представлено Комітетом з міжнародної інтегрованої звітності (IIRC), згідно визначення якого – це процес, який призводить до подання підприємством відомостей, які виражаються у випуску періодичного інтегрованого звіту про створення цінностей протягом певного часу. Інтегрований звіт являє собою стислий виклад інформації про те, як стратегії підприємства, управління ним, його діяльність та перспективи в контексті зовнішнього середовища, допомогли створити цінність в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Важливим фактором при підготовці інтегрованої звітності є побудова відносин з користувачами звітності з урахуванням: інтересів окремих груп, визначення найвпливовіших та найважливіших серед них, встановлення пріоритетів щодо різних груп користувачів, можливості впливу на суб'єкт та його ресурси.

Технологія фактичного наповнення та подання інтегрованого звіту повинна враховувати специфіку кожного суб'єкта господарювання. Слід звернути увагу на взаємозв'язок з іншими формами звітності, в яких розкривається додаткова інформація в розрізі ключових показників. Кожен з видів інформації має свою технологію обробки, змістовне навантаження, цінність, форми подання і відображення, вимоги до точності, достовірності, оперативності. Вважаємо, що при цьому необхідно акцентувати увагу на використанні релевантної інформації із застосуванням сучасних технічних і програмних засобів.

У міжнародній практиці сформувалося два підходи до побудови моделі інтегрованої звітності: довільний та стандартизований, які базуються на відповідних стандартах міжнародної звітності. Перший (звіт вільного формату) – складається за власною структурою, вихідною формою є: буклети (перелік екологічних, соціальних та інших проектів) та ґрунтовні звіти, які складено на власно розробленій системі та показниках. Другий є більш ефективним, оскільки дає змогу систематизувати окремі фінансові та нефінансові показники, забезпечує їх співставність.

Через необов'язковість інтегрованої звітності для вітчизняних господарюючих суб'єктів, правила її складання і подання не регламентовано на законодавчому рівні. У світовій практиці це питання перебуває під дією низки різноманітних законодавчих актів, основними з яких є: GRI, директива ЄС, міжнародний стандарт з інтегрованої звітності, AA1000, SA8000, ISO 14000, ISO-26000 та інші. На їх підставі вітчизняні суб'єкти господарювання можуть визначитися з внутрішнім регламентом через формування положення про складання інтегрованої звітності.

Загальні вимоги до інтегрованого звіту передбачають, що він у лаконічній формі повинен містити такі відомості щодо суб'єкта господарювання:

- актуальну інформацію про стратегії, бізнес-моделі і умови, в яких працює підприємство;
- історичну довідку (з акцентом на загальні події, а не тільки на стандартні фінансові показники);
- інформацію, що дозволяє краще зрозуміти труднощі і ризики, з якими підприємство стикається при досягненні своїх стратегічних цілей, і оцінити стійкість бізнесу в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Через велику кількість джерел звітної інформації, постійного ускладнення і збільшення обсягів звітності, брак важливих відомостей і включення непотрібних даних створюється враження, що діяльність підприємства непрозора. Це створює проблеми не тільки для бухгалтерів, а й широкому колу зацікавлених сторін. Мета інтегрованої звітності – уникнути плутанини і дати чітку, стислу і зрозумілу інформацію про діяльність підприємства.

Принципи формування інтегрованої звітності можна поділити на нормативні, що передбачені міжнародними стандартами та практикою, та додаткові, які логічно їх доповнюють та конкретизують. Основними нормативними принципами є: стратегічна спрямованість та орієнтація на майбутнє, пов'язаність інформації, суттєвість та стислість, реагування та залучення зацікавлених осіб.

У міжнародній практиці найбільш поширені наступні три підходи до формування стандартизованих звітів. Перший, заснований на Глобальному договорі, є досить розповсюдженим, зважаючи на простоту формування. Він передбачає складання Звіту про прогрес реалізації принципів Глобального договору. Другий підхід базується на системі Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), передбачає формування Звіту зі сталого розвитку, який розкриває інформацію про діяльність компанії не тільки в економічній області, але ще й в екологічній, соціальній сферах управління. Враховуючи вимоги четвертого покоління Керівництва GRI 4.0, інтегрована звітність повинна розкривати суттєві аспекти в розрізі складових:

- економічної – характеризує аспекти економічної результативності, присутності на ринках, непрямого і економічного впливу;
- екологічної – розкриває інформацію щодо використання матеріалів, енергії, води, здійснення викидів, скидів та відходів, відповідність екологічним вимогам продукції, послуг, транспорту, екологічну оцінку постачальників, механізми подання скарг на екологічні проблеми тощо;
- соціальної – враховує систему показників щодо практики трудових відносин і забезпечення безпеки праці, дотримання права людини, взаємовідносин з суспільством та відповідальністю за результати діяльності.

Інтегрований звіт, складений відповідно до усіх засад та принципів, передбачених міжнародною практикою являє собою відображення саме нефінансової сторони діяльності суб'єкта господарювання, що не відображається у традиційній звітності, яка не може дати об'єктивного уявлення про діяльність підприємства. Подання якісного нефінансового звіту свідчить про здатність підприємства до конкурентоспроможності на ринку та відносну прозорість у діяльності.

Оцінка та контроль є логічно завершальним етапом, що забезпечує стійкий зворотний зв'язок між ходом процесу досягнення цілей і поставленими цілями, дозволяє з'ясувати причини певних відхилень; здійснювати необхідні коригування. При цьому слід систематизувати одержану інформацію у розрізі визначених аспектів з метою впливу на достовірність та корисність прийнятих рішень, виявлення й усунення протиріч. Проведення постійного моніторингу на попередніх етапах дасть можливість одержати дані, які можуть бути основою для проведення узагальненої оцінки ефективності складання звітності. Під час оцінки визначають загальну результативність звітності, аналізують її відповідність вимогам стандартів та регламенту, збалансованість та обґрунтованість показників, достовірність наведеної інформації.

Складена інтегрована звітність повинна підлягти обов'язковому затвердженню уповноваженими особами та оприлюдненню в засобах масової інформації. Суб'єкт господарювання повинен використовувати інструменти контролю, щоб мінімізувати ризик суттєвих помилок. З цією метою можна розробити управлінський і наглядовий плани для інтегрованого звіту, контролюючи якість інформації і процес заповнення звіту. Впровадження та підтримка ефективної системи внутрішнього контролю на всіх етапах складання звітності дозволить підвищити достовірність до звіту, обумовить якість прийнятих рішень. Особливу увагу при цьому слід приділяти контролю інформації, яка раніше не розкривалася у публічній звітності. Інструментом такого контролю може бути внутрішній аудит.

Отже, прагнення вітчизняних суб'єктів господарювання виходити на міжнародні ринки є певною мірою стимулом до популяризації та поширення інтегрованої звітності, залучення нових інвесторів, покращення своїх позицій, а також дозволить комплексно розкрити різні аспекти їх діяльності та забезпечити більш широке використання внутрішнього потенціалу. Підготовка звітності з використанням дослідженої методикою сприятиме уніфікації процесу її складання, вплине на зниження рівня інформаційних ризиків, змістить акцент показників оцінки результатів роботи з короткострокових на довгострокові, підвищить якість та цінність необхідної інформації для прийняття управлінських рішень.